

MEZINÁRODNÍ CENA VÉVODY Z EDINBURGHU: ANALÝZA DOSTUPNOSTI A NUTNOSTI ON-LINE CENTER V ČESKÉ REPUBLICE

THE DUKE OF EDINBURGH'S AWARD: ANALYZE OF THE IMPORTANCY OF ON-LINE CENTRE IN CZECHIA

Magdalena Retychová

Abstract

The Duke of Edinburgh's Award was introduced in Czechia 30 years ago. Each year young people in ages ranging between 13 and 24 years are taking part in order to earn the corresponding level of the award. The Duke of Edinburgh's Award is a programme that helps young people to develop skills in multiple categories such as talent, sport and volunteering. This strategy helps individuals to find themselves and activities they enjoy. They set unique goals for themselves that motivates them to be better in their chosen field of interest. The article is illustrating the importance of an on-line centre which allows more participants to take part even if they don't have any local centre that would lead them through the programme. The author uses statistical methods to show the difference in gender age and also region structure of participants in local centres and the on-line centre. The article focuses on the newly joined participants in Czechia during the year 2024 and also the award recipients which have successfully accomplished their award in 2024. The author has used the analysis of variance to test hypotheses about certain variables in between the local centres and the on-line centre.

Keywords: The Duke of Edinburgh's Award, data description, analysis of variance

JEL Code: I21, I29, C10, C12

Úvod

Program Mezinárodní Ceny Vévody z Edinburghu působí na území České republiky již 30 let, během kterých se do něj zapojilo mnoho mladých ve věku 13–24 let, pro které byl ve Velké Británii původně vytvořen. Vznikl v roce 1956 díky, jak název napovídá, Vévodovi z Edinburghu, jeho královské výsosti princí Filipovi. Program Mezinárodní ceny Vévody

z Edinburghu (zkráceně DOFE¹) spočívá ve věnování se zvoleným aktivitám ve třech oblastech rozvoje: dovednost, sport a dobrovolnictví. Účastník musí každé z aktivit věnovat pravidelně minimálně hodinu týdně, přičemž i tu si podle svých možností může rozdělit na kratší časové úseky v průběhu daného týdne. V rámci každé aktivity si účastníci zvolí vlastní cíl, kterého se budou snažit za časový úsek (daný úrovní aktivit) dosáhnout (DOFE, 2024a).

Časová rozhraní, po které se budou muset zvoleným oblastem rozvoje věnovat, jsou definována zvolenou úrovní; nejkratší, bronzová úroveň trvá pro nového účastníka 26 týdnů v hlavní aktivitě a 13 týdnů v každé ze dvou aktivit. Ve stříbrné úrovni se bude nový účastník věnovat hlavní aktivitě 52 týdnů a zbylým aktivitám týdnů 26 a u zlaté úrovně hlavní aktivita zabere celkem 78 týdnů, zbylé aktivity potom 52 týdnů. Pokud účastník splní předcházející úroveň své navazující (tj. splní nejprve bronzovou a poté se vrhne na stříbrnou úroveň, nebo ze stříbrné pokračuje na zlatou úroveň), nevybírá si již hlavní aktivitu a všechny plní po stejnou dobu (tj. jako aktivity o délce 26 nebo 52 týdnů podle úrovně) (DOFE, 2024a).

Program mohou poskytovat instituce vzdělávací soustavy nebo spolky a centra pro mladé. Pokud se nějaká organizace rozhodne zapojit, stává se místním centrem zastřešujícím plnění DOFE. Mladí se mohou v rámci instituce rozhodnout zapojit, přičemž jim bude přiřazen vedoucí, který je programem provede. Pokud by se však našel účastník, který nemá možnost se zapojit do DOFE v lokálním místním centru (např. žádné v okolí nemá), může se obrátit na on-line DOFE centrum, které mu zprostředkuje informace a pomoc potřebnou k plnění úrovní (DOFE, 2024c).

1 Představení dat

Národní kancelář Mezinárodní ceny Vévody z Edinburghu v České republice poskytla dva datové soubory týkající se nově zapojených zájemců o DOFE a úspěšných absolventů libovolné úrovně DOFE v roce 2024. Data o jednotlivých účastnících byla anonymizována a práce probíhala již s anonymizovanou verzí dat.

1.1 Data nově registrovaných do programu za rok 2024

V roce 2024 se nově zapojilo celkem 5 511 zájemců o DOFE, jednalo se o směsici zcela nově zapojených (tj. jednalo se o jejich první úroveň, do které se zapojili) a úspěšných absolventů některé z přechozích úrovní, kteří se rozhodli pokračovat v úrovni vyšší. V **Tab. 1** je

¹ Oficiální česká zkratka byla dne 1.9.2025 změněna z DofE na DOFE (DOFE, 2025a).

zobrazeno rozdělení jednotlivých účastníků podle druhu centra a pohlaví. Při vyplňování přihlášky do programu není kolonka pohlaví povinná, proto jsou zde i jedinci, kteří své pohlaví neuvedli a jsou zařazeni do kategorie „Neuvedeno“.

Nehledě na druh centra se relativně přihlásilo více žen než mužů. Ženy v místních centrech tvořily 68,03 % ze všech nově přihlášených a v on-line centrech 64,33 % ze všech přihlášených v daném druhu centra, pod které spadají. On-line centrum v České republice od roku 2021 umožňuje zájemcům, kteří se rozhodnou mentorovat a vést zájemce programem, stát se on-line mentory (DOFE, 2022).

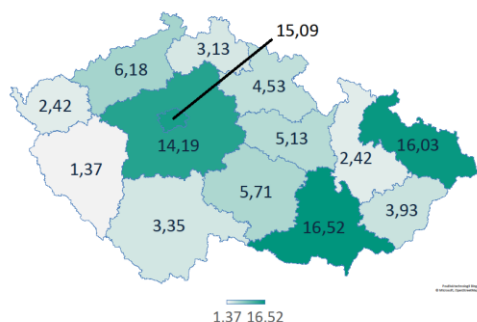
Tab. 1: Relativní a absolutní počet nově zapojených účastníků podle pohlaví a druhu centra v roce 2024

Pohlaví Druh centra	Místní abs. počet	Místní [%]	On-line abs. počet	On-line [%]
Ženy	3633	68,03	110	64,33
Muži	1624	30,41	58	33,92
Neuvedeno	83	1,55	3	1,75

Zdroj: vlastní zpracování

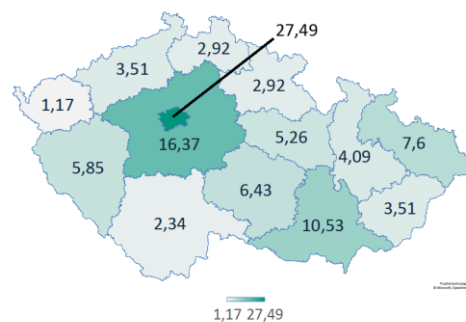
Obrázky 1 a 2 zobrazují kartogramy relativního rozložení veškerých nově přihlášených zájemců o program DOFE v jednotlivých krajích České republiky vyjádřených v procentech z celkového počtu přihlášených v dané druhu centra. Relativně nejvíce zájemců, kteří využili místních centech bylo v roce 2024 v Moravskoslezském kraji (16,03 %) a Jihomoravském kraji (16,52 %), které od sebe dělí pouhých 0,49 p.b. Pro on-line centrum se nejvíce zájemců přihlásilo z Hlavního města Prahy, kteří tvořili 27,49 % ze všech nově přihlášených do on-line DOFE centra za rok 2024. O 11,12 p.b. méně měl Středočeský kraj s jejich počtem zájemců.

Obr. 1: Relativní rozdělení četností nově zapojených v míst. centrech [%]

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 2: Relativní rozdělení četností nově zapojených v on-line centru [%]

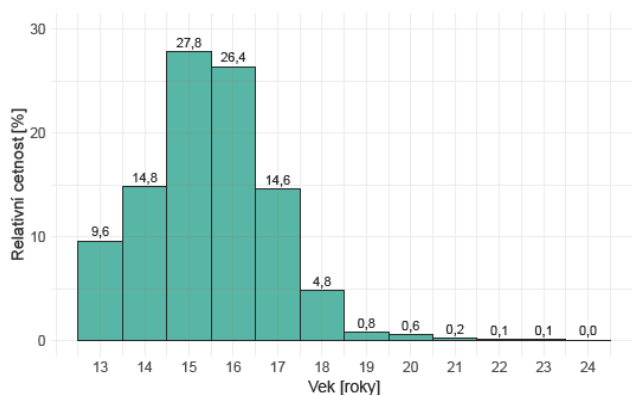

Zdroj: vlastní zpracování

Místních center se v České republice za rok 2024 nacházelo 377, z nichž se 272 zapojených místních center se nacházelo na středních školách (DOFE, 2025b). Histogram rozložení věku, ve kterém se nový účastník do programu zapojil, má modus v dokončeném věku 15 let. Mnoho mladých se tehdy na své nové střední škole dozví o programu a rozhodne se do něj zapojit.

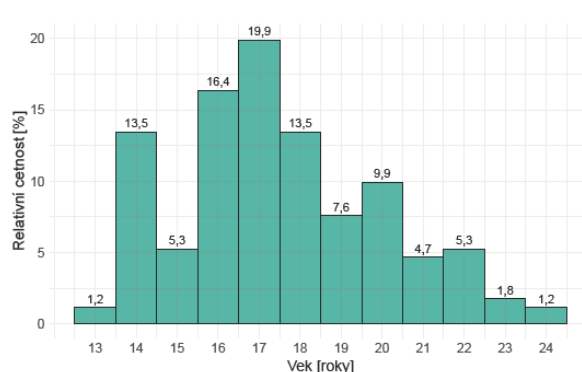
Na obrázku 4 je možné vidět histogram nově zapojených zájemců o program v rámci on-line centra. Struktura rozložení věků není již tak plynulá jako u místního centra. Nejvíce zájemců se přihlásilo v dokončeném věku 17 let.

Obrázek 3: Histogram relativních četností věků nově přihlášených v místních centrech [%]

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 4: Histogram relativních četností věků nově přihlášených on-line centru [%]

Zdroj: vlastní zpracování

1.2 Data absolventů programu za rok 2024

Aby mohl být účastník programu prohlášen za absolventa musí splnit všechny tři kategorie oblastí rozvoje (dovednost, sport a dobrovolnictví), do kterých pravidelně zapisuje svůj pokrok k dovršení sebou stanoveného cíle. V jednotlivých kategoriích musí obdržet zpětnou vazbu od hodnotitele aktivity, který potvrdí reálnost zápisů a pokroku díky programu (DOFE, 2024a). Dále musí absolvovat expedici, která slouží na seznámení se s dalšími účastníky programu a zkoušky nového prostředí².

Celkem za rok 2024 dokončilo libovolnou úroveň 2 410 účastníků programu. Program úspěšně zakončilo relativně více žen nehledě na centrum, pod kterým DOFE plnily (viz tabulka 2). Nulový počet absolventů, kteří neuvedli své pohlaví a jež byli součástí on-line centra, se dá vysvětlit dvěma možnostmi: kolonka pohlaví lze během plnění úrovně doplnit, nebo žádný účastník v roce 2024, který neuvedl své pohlaví a zároveň byl zapojen v on-line centru, svou úroveň nedokončil.

² Samotná expedice nemusí být uskutečněna až po dokončení veškerých aktivit, považuje se však za finální část programu DOFE (DOFE, 2024b).

Tab. 2: Relativní a absolutní počet absolventů DOFE podle pohlaví a druhu centra za rok 2024

Pohlaví Druh centra	Místní abs. počet	Místní [%]	On-line abs. počet	On-line [%]
Ženy	1613	69,26	61	75,31
Muži	679	29,15	20	24,69
Neuvedeno	37	1,59	0	0,00

Zdroj: vlastní zpracování

Doba trvání, jež byla potřebná k dokončení jednotlivých úrovní DOFE se liší podle zvolené úrovně. Na bronzové úrovni se bude účastník programu věnovat jedné zvolené aktivitě (tzv. hlavní) 26 týdnů a zbylým dvěma oblastem rozvoje týdnů 13. Aktivitky nemusí být všechny plněny současně. Hlavní aktivitu si volí účastník pouze na první plněné úrovni a na úrovních následujících, pokud v programu pokračuje, si již hlavní aktivitu nevolí a všechny aktivity trvají stejně dlouho. Hlavní aktivita na stříbrné úrovni trvá 52 týdnů a zbylé dvě 26 týdnů. Na zlaté úrovni potrvá hlavní aktivita 78 týdnů a ostatní týdnů 52 (DOFE, 2024a).

Tab. 3: Průměrná délka potřebná ke splnění programu DOFE v roce 2024 podle pohlaví, úrovně a typu centra

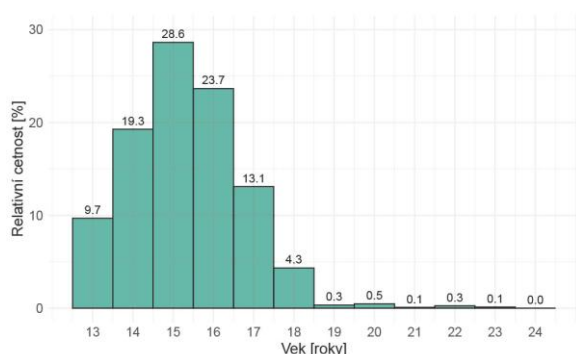
Splněná úroveň	Pohlaví / Centrum	Místní [dny]	On-line [dny]
Bronzová	Ženy	432	426
	Muži	437	440
Stříbrná	Ženy	489	628
	Muži	517	622
Zlatá	Ženy	786	716
	Muži	641	744

Zdroj: vlastní zpracování

Průměrná doba strávená plněním jednotlivých úrovní DOFE se tedy principem liší, proto v následující tabulce 3 jsou zobrazeny průměrné doby plnění pro jednotlivé úrovně zvlášť. Bronzovou úroveň v průměru splnili účastníci nehlédě na centrum a pohlaví v rozmezí 14 týdnů za dobu 426–440 dnů. Oproti ostatním úrovním se jedná o velmi malý rozdíl od průměrné nejdelší doby plnění úrovně a průměrně nejkratší doby plnění příslušné úrovně. V stříbrné a zlaté úrovni se tento rozdíl pohyboval nad hodnotou 130 dní.

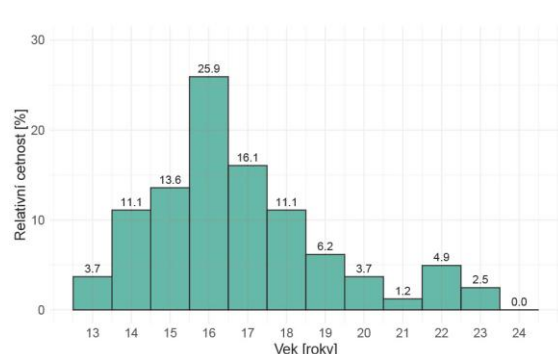
Rozložení věků absolventů libovolné úrovně v rámci místního centra má jeden modální věk, ve kterém dokončilo nejvíce účastníků svou úroveň: 15 let, ve kterém dokončilo úroveň 28,6 % ze všech absolventů místního centra svou úroveň. Nejčastější věk, ve kterém dokončili úroveň zájemci o program svou úroveň z on-line centra za rok 2024, byl 16 let. Oproti místním centrům relativně velké množství účastníků programu dokončilo v rámci on-line centra svou zvolenou úroveň ve věku 19 a vyšším.

Obr. 5: Histogram relativních četností věků absolventů v místních centrech za rok 2024

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 6: Histogram relativních četností věků absolventů on-line centra za rok 2024

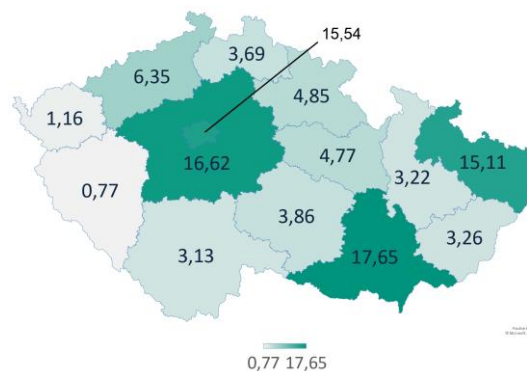
Zdroj: vlastní zpracování

Místní centra za rok 2024 relativně nejvíce zájemců dokázali vyprodukovat nejvíce úspěšných mladých, kteří splnili všechny podstatné náležitosti na dokončení zvolené úrovně v Jihomoravském kraji, kde se z celkového počtu všech absolventů místních center nacházelo 17,65 % za rok 2024. Nejméně absolventů místních center se vyprodukovalo v Plzeňském kraji, kde se nacházelo pouze 0,77 % ze všech absolventů místních center z celé České republiky.

V kraji hlavního města Prahy dokázalo v rámci on-line DOFE centra úspěšně dokončit svou úroveň 25,93 % ze všech absolventů libovolné úrovně on-line centra v roce 2024. Žádný absolvent on-line DOFE centra v roce 2024 neuvedl své bydliště v kraji Olomouckém.

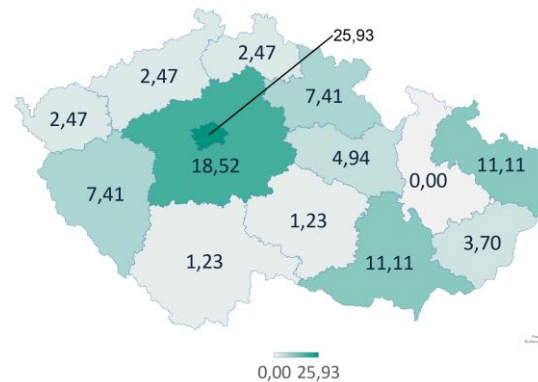
Kraj, který je zde uveden, byl dosažen za pomoci kraje, který jednotliví účastníci uvedli jako kraj svého bydliště. Informace je zde exaktně přidávána a zdůrazněna z důvodu, že se v rámci místního centra mohlo stát, že účastník mohl docházet do školy mimo svůj kraj, ve kterém bydlí a tím mohl s údaji ohledně počtu absolventů (popř. i nově zapsaných do programu) zahýbat s čísly. Takto tedy kartogramy zobrazují zájem mladých z krajů se mimoškolně rozvíjet za pomoci programu Mezinárodní ceny Vévody z Edinburghu, ne však zájem mladých docházejících do škol zvoleného kraje České republiky o DOFE.

Obr. 7: Relativní rozdělení četností absolventů v místních centrech za rok 2024 [%]

Zdroj: vlastní zpracování

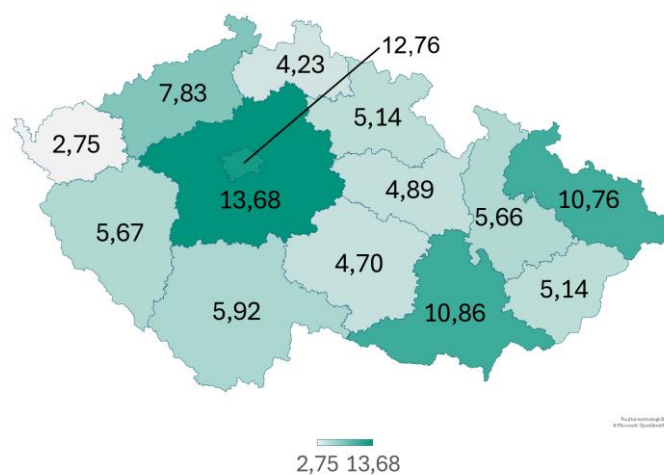
Obr. 8: Relativní rozdělení četností absolventů v on-line centru za rok 2024 [%]

Zdroj: vlastní zpracování

V České republice se ke střednímu stavu roku 2024 nacházelo 1 128 411 mladých, jež se mohli do DOFE zapojit. Nejvíce mladých se nachází ve Středočeském kraji, kde se nacházelo 13,68 %, nejméně mladých se nacházelo naopak v kraji Karlovarském.

Obr. 9: Relativní rozdělení středního stavu četností mladých, kteří se v roce 2024 mohli do DOFE zapojit [%]

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ (ČSÚ, 2025)

2 Hypotézy

2.1 Vliv pohlaví na zapojení do DOFE

Pohlaví při registraci bylo možné zadat pomocí tří kategorií (žena, muž, jiné). V roce se přihlásilo mnoho zájemců o program. Je příznačné znát poměr přihlášených podle pohlaví, proto se tedy využije χ^2 test dobré shody, kde jako nulová hypotéza se uvede, že počet zájemců o DOFE v roce 2024 je stejný pro všechna pohlaví (Löster et al., 2009).

Prvně se χ^2 test dobré shody zaměří na celý poskytnutý soubor, tj. na přihlášené do místních center a zároveň přihlášených do on-line centra. χ^2 test má předpoklad očekávaných četností v jednotlivých skupinách ≥ 5 splněn³ a zároveň jsou jednotlivá pozorování nezávislá (tj. člověk se může přihlásit právě jednou, proto je možné samotný test provést). P-hodnota testu 2,2e-16, na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ se nulová hypotéza o shodě počtu zájemců podle pohlaví zamítá. Pomocí Cramérova V (0,8152) byl zjištěn velký efekt pohlaví na přihlášení do programu (Löster et al., 2009). Pro zjištění konkrétnějších informací o tom, které pohlaví se hlásí více jak ostatní, se zjistí pomocí standardizovaných reziduí, za pomoci nichž se zjistilo, že se hlásí statisticky významně: výrazně více žen, méně mužů a výrazně méně bez uvedeného pohlaví, než se očekávalo.

S obdobnými výsledky vychází i χ^2 test zaměřený čistě na nově přihlášené do místních DOFE center. Prvotní předpoklady byly znovu splněny (viz předchozí odstavec). I zde s p-hodnotou 2,2e-16 byla zamítnuta nulová hypotéza o shodě přihlášených bez ohledu na pohlaví. Cramérovo V má zde hodnotu 0,8166, v rámci místních center má tedy pohlaví mírně vyšší vliv než přes všechny druhy center. Díky standardizovaným reziduíům byly výsledky obdobné jako pro celý soubor.

I pro on-line centrum po provedení χ^2 testu vychází p-hodnota stejně malá jako v předchozích dvou variantách, proto i zde se na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ zamítá nulová hypotéza o shodě počtu přihlášených podle pohlaví do centra za rok 2024. Cramérovo V má hodnotu 0,7665, je zde tedy silný efekt pohlaví na nově registrované, efekt je však menší vůči místním centrům či všem přihlášeným. Standardizovaná rezidua ukazují, že počet přihlášených mužů nemá statisticky významný rozdíl od očekávaného počtu, je zde však velký rozdíl v počtu přihlášených žen, jež převyšují očekávané hodnoty, a lidí bez uvedeného pohlaví, kterých se přihlásilo výrazně méně.

³ Při volnějších předpokladech stačí pouze mít v 80 % očekávaných četností, který je zde splněn též (Řezanková, 2011).

2.2 Vliv kraje na věk při dokončení úrovně

Dokončený věk absolventa je zde uveden jako kvantitativní proměnná, která v kontextu tohoto příkladu bude představovat vysvětlovanou proměnnou, a kraj jako nominální proměnná vysvětlující o 14 skupinách (dáno počtem krajů České republiky). Pro vybraný vztah je příhodné použít analýzu rozptylu (Löster et al., 2009).

Nejdříve je dobré se podívat na vliv kraje na věk účastníka vzhledem k celému souboru absolventů (tj. absolventi místních center a zároveň on-line centra). Za pomoci Sharpiro-Wilkova testu bylo zjištěno, že data nemají v krajích normální rozdělení (Bubeníček, 2019), proto není příslušné využít analýzu rozptylu, místo ní se využije její neparametrický ekvivalent Kruskal-Wallisův test (Bobbitt, 2022).

P-hodnota Kruskal-Wallisova testu byla vypočítána na hodnotě 0.0004192. Na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ se zamítá nulová hypotéza týkající se statistické nevýznamnosti proměnné kraj na rozdělení věku absolventů při dokončení úrovně DOFE. Hodnota η^2 na úrovni 0,01 udává, že kraj má malý efekt na rozdělení věku absolventů programu.

Pokud se analýza zaměří pouze na místní DOFE centra, postup ověřování je obdobný. Data dokončeného věku nemají normální rozložení v rámci krajů. Využije se tedy Kruskal-Wallisův test, jehož p-hodnota byla spočítána na 2,2e-16, při hladině významnosti $\alpha = 0,05$ se zamítá nulová hypotéza o statistické nevýznamnosti krajů na rozložení věku dokončení. Hodnota η^2 vyšla 0,0106, efekt kraje na rozložení věku je malý.

V neposlední řadě je vhodné se podívat i na on-line centrum a vliv kraje na věk při dokončení úrovně. I zde data v krajích nemají normální rozdělení a musí se využít Kruskal-Wallisův test, jehož p-hodnota vyšla 0.003709. Na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ se zamítá nulová hypotéza o statistické nevýznamnosti proměnné kraj na rozložení věku v krajích. Hodnota η^2 je 0.2526, což značí, že kraj má velký efekt na rozložení věku v krajích.

Závěr

Mezinárodní cena Vévody z Edinburghu je skvělá příležitost pro motivované mladé lidi, kteří chtějí svůj čas trávit činnostmi, jež je budou dále rozvíjet. Zapojení účastníci se mohou věnovat aktivitám, jež je zajímají nebo naplňují a kterým se mají v plánu věnovat i do budoucna.

Pro zapojení se do programu se v roce 2024 rozhodlo více žen ve srovnání s ostatními pohlavími. Ženy své odhodlání plnit úrovně prokázaly nehledě na druh centra, pod kterým program plní, což zároveň značí, že iniciativa nemusí být jen ze strany školy (popř. jiné

institute, jež nabízí možnost si cenu pod ní splnit), ale záleží i na osobní iniciativě jednotlivých účastníků.

Kraj, kde úspěšný účastník DOFE 2024 bydlí, ovlivnil věk, ve kterém svou zvolenou úroveň dokončil, nehledě na druh centra, pod kterým DOFE splnil. Pokud by se česká kancelář Mezinárodní ceny vévody z Edinburghu rozhodla podpořit růst počtu absolventů, měla by se zaměřit na kraje, které již v současnost produkují velké množství absolventů. Lišící se počty absolventů v rámci jednotlivých krajů mohou také souviset s tím, jak moc je v každém z nich rozšířené povědomí o programu a jak moc se jednotlivá centra snaží propagovat program a tím tak přilákat nové účastníky, proto může doporučení o zaměření se na již aktivní kraje mýlit a správná cesta může být v obecně vyšší informovanosti mezi studenty nehledě na kraj.

Literatura

Bobbitt, Z. (2022). *Kruskal-Wallis test: Definition, formula, and example*. Statology.

<https://www.statology.org/kruskal-wallis-test/>

Bubeníček, J. (2019). *Shapirův-Wilkův test* (thesis). Masarykova univerzita, Brno.

Český statistický úřad. (2025). *Statistiky – Věkové složení obyvatel* [Databázový výstup].

Všeobecná databáze ČSÚ.

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&katalog=33156>

DOFE. (2022). Výroční zpráva 2021. Praha; <https://dofe.cz/>.

DOFE. (2024a). *Manuál pro vedoucí DofE*. Praha, Česká republika.

DOFE. (2024b). *Manuál pro školitele a hodnotitele expedic DOFE*. Praha, Česká republika.

DOFE. (2024c). *Mezinárodní cena vévody z Edinburghu (DofE) Neformální vzdělávací program pro žáky, studenty a jejich pedagogy*. Praha, Česká republika. Retrieved 2025, from <https://dofe.cz/>.

DOFE. (2025a). *Nový školní rok a malá novinka!*. Facebook.

https://www.facebook.com/dofeczech/posts/pfbid02KAY47CrzhjpThvDo3jxCo3wjz81h5PDuxqjvNgQKG34s8MoACfte2iGo2nHen43NI?locale=cs_CZ

DOFE. (2025b). Výroční zpráva 2024. Praha; <https://dofe.cz/>.

Löster, T., Řezanková, H., & Langhamrová, J. (2009). *Statistické metody a demografie*. Vysoká škola ekonomie a managementu.

Řezanková, H. (2011). *Analýza Dat Z dotazníkových šetření*. Professional Publishing.

Kontakt

Magdalena Retychová

Vysoká škola ekonomická

Náměstí W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3

retm00@vse.cz